

ANY II.

Barcelona 18 de Setembre de 1892.

NÚM. 38.

DEL CENTENARI

IV

Obligats estam los catalans d'un modo especial á celebrar lo Centenari de Colom, desde l'moment que la Provividencia disposá que fos feta á Barcelona la presentació als Reys Catòlichs de las primicias de aquell admirable descubriment de las Indias, com alashoras se deya, que venia á senyalar una nova època en la historia de la humanitat. Unida definitivament Catalunya á Castella ab lo casament de Ferrán é Isabel, comunas havian de ser las glorias y las fatigas dels reyalmes units; però, si hem de ser sincers, ab lo descubriment de l'América coincideix la pérdua definitiva de la nostra autonomia nacional. Més encara, lo mateix descubriment doná motiu á deixar consignat, en un monument perenne, l'arreconament de Catalunya y la seva anulació política. Algú tal vegada calificará de puerilitat la nostra observació; però es cert que l'möp empresa que 'ls Reys Catòlichs concediren á Colom y á sos descendents, es una manifestació clara del esperit que anava á imperar,

desde aquell moment històrich, en la política espanyola.

Diu la llegenda del escut de noblesa otorgat á la familia del afortunat navegant:

POR CASTILLA Y POR LEÓN

NUEVO MUNDO HALLÓ COLÓN

Y no sols en la empresa nobiliaria de Colom se consigna axís la exclusiva, y se formula la hegemonia castellana en la constituciò política de Espanya, sinó que 's repeteix la mateixa idea en las armas del capitá de la *Pinta* y principal armador de la flota descubridora, D. Martí Alonso Pinzón:

A CASTILLA Y Á LEÓN

NUEVO MUNDO DIÓ PINZÓN.

Dirán alguns que açò fou fet sense cap intenció y sols per la força del consonant. Bon consonant era per abduas llegendas la paraula Aragón, y ni de lluny se 'ls ocorregué posáralahi. L'Aragó y tot lo que exa paraula simbolisava de vida propia y d'element nacional, quedava desde alashoras relegat á lloch secundari, y atribuintse Castilla y León la gloria dels dominis ultramarins, quedava, de fet, desvirtuada y virtualment anulada la divisa del *Tanto monta*, ab la divisa colombiana,

Tot lo talent y tota la bona voluntat del Rey Ferrán foren impotents per oposarse á la avassalladora raça castellana que malauradament no tingué'l sentit práctich necessari per beneficiar, com se devía, la conquista del Nou Mon. Tant los famolenchs *hidalgos* que anavan á l' Amèrica, com los aventurers que després formavan los *tercios* de Flandes y d' Italia, si donaren una gloria efímera á la mare patria, comprometeren la sort política y l' desarrollo económico de la nació.

Però dexém estar aquesta digressió que 'ns portaria á disquisicions un poch inoportunas, y basta deixar consignada la observació, que l' hem feta, no per refredar l' entusiasme dels catalans per las festas del Centenari (entusiasme mes oficial que verament popular) sinó per indicar que la setxa del 1492, si es gloria per Espanya y molt plausible per l' univers enter, té per Catalunya un agredolç que 'ns torna un xich á la boca als que considerám com una gran desgracia, per la nació espanyola, lo predomini absolut y absorvent de la raça castellana, que 's manifesta fins en detalls en apariencia insignificants, com en las citadas llegendas commemorativas del gran fet que enguany tot lo mon admirat recorda y ab delectació celebra.

Catalunya, donchs, y Barcelona en particular deuen celebrar lo Centenari de Colom, y en part tenim ja un acompte considerable d' aqueix deute de agrahiment al immortal genovés, ab la erecció del monument que axeca la seva estatua sobre 'ls campanars y torres de la Ciutat Comtal, monument que supera de molt, en importancia y en valor artístich, á tots quants fins ara s' han alçat á la memoria de Colom, axis en Europa com en las terras per ell trobadas.

Però devém celebrarlo l' Centenari ab serietat, no renyida ab l' explendor, y no fer servir la memoria de Colom de pretext per ostentacions improprias y excessivament costosas, ni de tapadora de petits negocis municipals. Moure l' entusiasme popular se fa cada dia mes difícil, y l' nostre poble acaba de per-

dre aquell candorós bon humor que 's pres-tava á demostracions espontàneas quan un fet qualsevol, religiós ó patriótich, removía las fibras dels seus ingénuos sentiments. Y si á aquexa especie de fredor, en molts rayana al excepticisme, s' hi ve á asegar lo mal exemplo y l' escàndol de prodigalitats, per part dels administradors del Erari públich, alas-horas valdría mes deixar passar silenciosamente las datas célebres del Calendari, y no remoure las cendras ni la memoria dels grans homens.

¡Qué petits veyém als nostres homens pú-blichs y que degenerat al nostre poble, comparant la manera de fer certas commemora-cions, ab sumptuositat barroca á casa nostra, y l' modo ab que recorda las sevas grans ges-tas un poble humil, però molt noble y molt lleal, com es lo poble suiç! ¡Quina diferencia tan gran no va d' una *Fest-piel* suiça celebra-da al aire lliure, á la vora dels llachs y en un anfiteatre de montanyas, prenen part en las representacions alegóricas de la historia hel-vética, richs y pobres, á una d' exas nostras comparsas oficials en que fan el gasto els pobres soldats de peu y de cavall y las criaturas dels hospicis!...

D' eix modo s' enxiqueix fins la memoria del succés que s' intenta celebrar; lo poble ho pren tot com una diversió de carnestoltas, y lo poch que hi guanya l' art decoratiu no compensa lo que 's pert ab l' escàndol de contractas lletjas y comptes grassos.

Mes, no seguím en consideracions de aquest orde, perqué no se 'ns diga que forçam la nota pessimista, y dexém per un altre article l' es-tudiar la part mes útil y práctica que per Espanya haurían pogut tenir las festas del Cen-tenari.

JAUME COLLELL, PBRE.

LAS CLASSES AGRÍCOLAS

Si en bona llògica pot donarse lo títol de productors als que treballan, á ningú, fora del orde intelectual, pot aplicarse ab més rahó que als agricultors, ja que

mentres los industrials no fan mes que transformar la materia, lo pagés es la intel·ligència conexedora de les forces de la Naturalesa, y la voluntat que las aplica á la més ventatjosa multiplicació del producte, fins á tal punt, que al donar fi á sa campanya productora, no sols se reserva lo necessari per repetirla, sinó que proporciona á la industria totes las primeras materias de més consum y utilitat, y á la Humanitat los elements principals per la conservació de la força vital de sos individuos. Nò obstant, ab tot y constituir la gran massa activa de tots los pobles de la Terra y la més veritable riquesa de totes las nacions, aquela classe sols ha merescut lleugeras consideracions dels que ab més ó menys bona voluntat treballan per la resolució del present conflicte social. La causa d'aquest desagradíment està en que vivint, per terme general, los escriptors públichs en los grans centres de població y dexantse sugestionar pe'l soroll que mouen los obrers industrials, sols á aquesta classe dedican sa atenció, s'ense pensar que fora las portas de la ciutat ne tenen d'altres, que per son major número, per la especialitat de son treball y per son modo especial de viure, necessitan més atenció y euydado, des de'l moment que tenen més importància social. Y es tan evident axó, que fins los matexos capitossos de las differentes fraccions socialistas, que bregan per dirigir l'element treballador, ho han sapigut regonéixer, y están avuy dedicant tots sos esforços á la propaganda de sus ideas en las comarcas rurals. Però axó, lluny de fer créixer per ara la importància del conflicte, nos ha provat que las classes agrícolas no han perdut encara aquell sentit práctich y aquell esperit conservador que han sigut sempre la salvació dels pobles, puix si descontam certas comarcas, com l'Andalusia, que á un caràcter idealista reunexen una miseria irredimible, las ideas anti-socials res han pogut entre la gent que viu del conreu de las terras. ¿Es axó un fenòmeno inexplicable? Lluny d'axó, es del tot explicable, á lo menys per lo que 's refereix á nostra Catalunya, ja que 'ls pagesos d'aquesta benvolguda terra no necessitan d'associacions de resistencia, ni de conflictes econòmichs per fer respectar sos drets y per lo millorament de sa sort; y 'ns complau molt ferho constar axis, per que precisament tot lo que contribueix á que nostra gent agrícola visca feliç y contenta, se deu á aquells temps en que la Pàtria Catalana tenia vida propia y per que es y será sempre una rahó poderosa per rebatre als que malehexen tot lo antich, per la sola causa d'haverse establert en temps passats; y 'ns complau molt també ferho constar, per que las ideas que avuy dominan, lluny d'haver afavorit son desenrotollo, treballan y han treballat oficial y particularment, per robar la envejada tranquilitat y lo relatiu benestar que encara avuy disfrutan bona part de nostres comarcas foranas.

Un dels medis á que 'ns referim es precisament lo contracte enfitéutich, alguna de quals variants ha si-

gut calificada per eminents jurisconsults de contracte just per excelencia, que ha sigut causa indubtable del maravellós conreu extés pe'ls herms y roquerals més aspres de nostre territori, y que ha sigut lo modest origen de molts casas payrals, que á l' amparo del régime patrimonial han portat la vida á las més arrecionadas comarcas de la terra catalana. Per medi de exa institució, honra y orgull de nostra terra que n'ha sapigut treure tota la sava necessaria per son avenç y benestar, lo poble agrícola ha arribat á tenir estimació al troc que conreha, puix encara que treballe en un terren que no es seu en absoluta propietat, sab que si afanya per son perevindre y pe'l de sos fills, en una terra de la que pot disposarne per llargs anys dintre las condicions d'un contracte que no 'l lliga á satisfacer una anyada fixa, sinó á pagar al propietari ab una part convinguda de 'ls matexos productes del conreu. Axó, ajuntat al esperit d'estalvi y de previsió, que en lo pagés es indispensable per estar sempre exposat á perdre lo fruyt de sos afanys per un contratemps natural, fa que existescan facilitats per convertirse en propietari á copia de treball y economía.

L'art del pagés, es no obstant, una de las feynas que mes irregularitats presentan, puix dependint lo bon èxit del conreu de las condicions climatològicas, haventse de fer las cullitas ab molta pressa y essent molt variadas las menas d'operacions que las terras exigexen, no es possible fixar lo número d'horas que deu durar lo jornal y menys encara donarli un valor determinat, per lo que la feyna del agricultor estará sempre subjecte á alçás y baixas de molta consideració, exposantse los bracers, per la mútua competencia, á sufrir totes las consequencies del actual régime econòmic. Axó fa necessaria una avinença, per l'istil de la que en va cercan los obrers industrials, y no obstant puech assegurar que, en mà terra, ho han alcançat los pagesos sense necessitat de vagas, ni associacions de resistencia. ¿Com s'explica, donchs, que 'ls agricultors hajan obtingut lo que no poden obtindre los obrers industrials, ni ab aquestas *bourses du travail* que ab la protecció del Estat s'han extés per la veïna República? S'explica, comprenent que la gent del camp en lloc d'empletar la guerra del treball contra l'capital, han usat d'altra arma més noble: la bona fé, que no es possible trobar en conjunt, allá d'hont han fugit las màximes religioses, que tan be guardan nostres classes agrícolas; demostrant que en la resolució del problema social hi ha més falta de bonas màximes cristianas que de reglaments protectors.

Més per desgracia lo racionalisme y son fill llegítim l'individualisme, han corcat á la societat humana, que á la empenta de tals motors va veient desapareixer tot lo bo y saludable per las classes populars; de una part un uniformisme suicida va minant lo còdich de nostre dret per arrebassarnos las especialitats de nostre contracte enfitéutich y nostre régime patrimonial, á fi de cambiarlo per lleys exòticas, que en

nom de la llibertat política venen á robarnos nostra llibertat civil; per altra part las lleys que des de Madrid nos envian contradihent nostra legislació especial, las exageradas contribucions que s' imposan á la agricultura y la set de riquesa que domina á tothom, fan que nostra organisació agrícola vaja minvant sas mes bonas institucions, y que aquests propietaris, que explotan las terras de conreu des de las grans capitals, desitjosos d' obtindre un producte segur, preferexen l' arrendament al contracte de aparcería, de manera que l' pagés se veu obligat á cuidar d' un terrer que no pot traspasar á sos fills, y que potser haurá de deixar, per que las malas cullitas ó la baxa dels productes no li deixarán guanyar una cantitat proporcionada al preu del arrendament; de modo que á seguir aquest camí y si al mateix temps agafa peu la irreligiositat que comença á introduhirse entre la gent del camp, no trigarem molt á veure convertits nostres agricultors, d' homens dignes que son avuy, en aquesta especialitat d' esclaus que poblan las comarcas castellanas, camp per cert molt abonat per que hi arrenlen y fructifiquen las mes utòpicas ideas.

Baix aquest concepte, si s' desitja que nostra terra no s' convertesca econòmicament en una nova Irlanda, ja que políticament se li assembla molt, es indispensable la conservació íntegra de nostre dret, la anulació de tot quant á son lliure desenrotollo s' oposa y una protecció decidida á la petita propietat, puix si be las grans explotacions agrícoles embaraixen los productes, convertixen també al agricultor en pobre esclau, obligat á vendre son jornal en competència ab sos matexos germans.

LLUIS MARSANS.

TERCER CERTAMEN LITERARI D' OLLOT

Com estava anunciat, ahir tingué lloc la gran festa catalanista dels Jochs Florals. A pesar de las grans dificultats que tingué que vencer la Junta organizadora per portar á cap son comés, malgrat certa resistència passiva que alguns elements de nostra vila oposan y oposarán sempre á las nobles expansions del esperit català que brolla de per tot arreu, ja fent circular especies, sobre las quals no devém insistir, per que ja havém demostrat en varias ocasions que son calumniosas, ja fent que nostra festa quedás posposada á altres espectacles, qual mérit no discutim però qual importància serà sempre menor y quals fins si be plausibles no serán may tan elevats, á pesar de tot axó, dihém, la festa resultà solemne, mes si pot ser, que ls demés anys.

Lo públich ilustrat, tot protestant de lo intempestiu de la hora que semblava buscada (contra la voluntat de la Junta organizadora) á posta per deslluir la festa, s' apressurá á inscriure sos noms en las llistas d' Adjunts, de tal manera, que molt abans del dia senyalat,

quedavan repartits tots los palcos y butacas y á última hora fou precis expedre entradas á las moltíssimas personas que 'n demanaven y que procuraren encabirse en los corredors ó allá hont pogueren. En resumen, l' auditori era de lo mes escullit y estava representat per lo bo y millor d' olotins y forasters. Lo sexo bell hi representava, com sempre, un principalissim paper, com que aquesta es la festa favorita de las damas. L' aspecte de la sala era enlluernador tant si des de l' palco escénich s' extenia la vista sobre la sala hont s' hi veyan papallonejar mil colors, com si des de l' públich se mirava á la escena arreglada ab la fastuosa decoració dels demés anys y que tan bé escàu en semblant diada. Una mitja llum combinada de natural y artificial donava al espai un encant indescriptible. Jamay nostre coliseu ha presentat un aspecte tan imponent y encisador á la vegada.

A onze horas quinze minuts, entrà lo senyor Alcalde de D. Nonito Escubós acompañat dels individuos del Jurat calificador, de la Junta directiva del Centre, Junta organizadora del Certamen y demés personas invitades á la festa.

L' Alcalde ocupá son sitial á la dreta del trono y D. Joan Permanyer, president del Jurat calificador á la esquerra, tenint á son costat los demés membres del Jurat. La Junta directiva y personas invitadas s' asseguren á la dreta del Sr. Alcalde, qui tot seguit obrí l' acte, ab la frase, s' obra la festa.

En mitj de la espectació general, s' axecá don Joan Permanyer y donà lectura á son discurs, que resultà ser un treball de fondo, que s' apreciará millor quan puga ser lligit. Després de fer gala de son ferm amor á Catalunya, entrà en materia, fent atinadíssimas observacions sobre la constitució legal de las societats y fent notar que ls llegisladors antichs, tenian mes sentit pràctic que ls actuals, ja que comprenían que las lleys no s' inventan d' una plomada com ara s' fà, sinó que, mers recopiladors, sols donavan força de lley als usos y costums establerts, ab lo qual logravan constituir nacionalitats ab sesomia propia. Fustigá de valent á aquells catalans que per ignorància alguns, per vanitat altres, fan lo partit de nostres opressors, volent adoptar sos usos, costums y llenguatje, logrant sols posarse en ridicol y fer que semblés inventat per ells lo mot de *cursis*. Los calificá de tascons dels quals se val la massa del centralisme per esberlar l' arbre de Catalunya. També feu esment de aquells que per odi, per temor al regionalisme ó tal volta per ignorància, diuen que l' catalanisme aliena sols rencor per las demés provincias espanyolas. Protestá d' aquesta especie com havém protestat molts voltas des de las columnas de aquest selmanari.

Estudiá la figura d' En Fontanella, lamentantse de que cap poeta hagués optat al premi ofert á un treball sobre aquest ilustre patrici. Lo presentá com á jurisconsult y com á home d' Estat, enaltint sa ciencia y son amor patri. Per si saluda en sentits párrafos á las

nostras encontradas que representan lo breçol de la reconquesta de Catalunya. Una forta salva d' aplausos, fou lo digne coronament de tan hermosissim treball.

Immediatament lo secretari llegí sa memoria, en la qual seu atinadas observacions sobre lo llenguatje, com á descubridor de la fesonomia d' un poble. Glosant la dita de Buffon *l'estil es l'home*, l' aplicá en cas particular á Catalunya, dihent que en son llenguatje y en sa poesia devia trobarse sa fesonomia propia. La alocució fou valenta y respirava un ferm catalanism, per tot lo qual fou molt aplaudit. Llegí després lo veredicto imparcial del Jurat, que ja conexen nostres llegidors, fonamentantlo ab las rahons que han inclinat al mateix á dictar honradament sas sentencias.

Desseguida anunciá que anava á procedirse á la proclamació dels noms dels poetas premiats.

Obert lo plech que contenia 'l nom del poeta qual composició fou distingida ab la Flor natural, resultà serne guanyador don Joseph Franquet y Serra qui passá á recullir son premi en mitj d' entusiastas aplaudiments y 'o feu ofrena á donya Mercé Casabó de Vayreda, esposa de nostre President, la que en mitj de axordadors aplausos y als acorts de la música, fou conduïda al seti d' honor y proclamada Reyna de la festa. Vestia un riquissim trajo estil princesa, de bengalina color de palla ab ruxas del mateix color y la testa tocada ab una graciosa mantellina blanca de Bruselas, de gran valor.

Impossible nos es, donada la premura del temps, seguir pas á pas lo desenrotllo de la festa. Sols d' una manera breu y concisa donarém noticia dels noms dels poetas que resultaren guanyadors dels diferents premis y accéssits concedits:

Flor natural: don Joseph Franquet y Serra.

Accéssit primer: don Joseph Soler y Colomer.

Accéssit segon: don Joseph Franquet y Serra.

Premi del ilustríssim Sr. Bisbe de Vich. Solsament s' adjudica un accéssit que guanyá don Joan B. Güell.

Premi de Mossen Esteve Ferrer, párroco d' Olot: don Joseph Franquet y Serra.

Premi de don Joaquím Vayreda: don Joseph Franquet y Serra.

Accéssit primer: don Francesch Ubach y Vinyeta.

Accéssit segon: don Bernat Fargas.

Premi de don Carles Pirozzini: don Joseph Serra y Mata.

Accéssit: don Joseph Franquesa y Gomis.

Tancá la festa lo discurs de gracies que digué don Pere Llosas, qui ab facilitat de llenguatje y hermosas frases s' extengué en demostrar la importancia de la poesia com á base de la cultura d' un poble.

En resumen la festa fou lluhidíssima y tothom ne sortí complagut y citantse per l' any que vé. La única nota discordant, si be que poch perceptible, la donaren uns pochs individuos que ab sa falta de cultura ferien suposar si haurían entrat per equivocació.

(*De l' Olot.*)

LO PLANT D' EN CASANOVA

(Setembre, 1714).

AL MEU AMICH EN NORBERT FONT

Lo fum extén per tot arreu ses ales;
les furies braman de l' infern exides;
prenyat está l' espay d' udols de rabia,
mentre 'ls carrers d' exa ciutat galana
pluja batent de bales enrojides
en rius los converteix de sanch humana.

Y en tant jo moro!... Sempre per desgracia
quan mes lo necessita la maynada
la mort fereix al pare y se l' emporta!
Pro si minvás son foch, del cel vindrà
al altar d' esta Patria malhaurada
y trobantlo apagat jo l' encendrà.

¡Y com han mort tes llibertats antigues!
L' arbre gegant de ferma columnada
avuy al pes dels segles se desploma...
Mes no; la sanch que al peu hi llanças ara,
fent que quede l' arrel assahonada,
un plansó bé farà que hi nasca encara.

Per çó, ves esperant. En lluya fera
á voltes á la terra 'l mar s' engola
pro aquella, poch després mes lluny s' axampla;
y roures centenaris fan sa via
que, sempre sent vençuts, res los capola
ab tot y mil tempestes cada dia.

Avuy comença, Patria, ton Calvari...
Re bi fal! La testa d' arsos coronada,
un jorn lo Fill de Deu en creu moria;
y quan adins la fossa tots lo creyan,
voltat de núvols d' or, per l' estelada
pasmats los serafins pujar lo veyan.

Treballa, creu y espera, Catalunya.
D' açots y d' esclavatge y fortes penes
lo poble d' Israel si 'n patí á Egipte!
però al deixá l' desert, com cel de gloria
aparegué la terra somniada,
que Deu 'ls hi gravá dins sa memoria.

Au, donchs, que pit no 'n falta; avuy los pobles
veurán que 'l catalá per defensarse
dels enemichs no tem l' estol sens nombre;
de dos tirans rebia l' amenaça
y com als dos va vèncer, van juntarse;
y encara 'ls dos plegats no son pas massa.

Ja no infantan les mares cors de mascle?
La raça de los héroes s' ha acabada?
Enlayra, donchs, ta espasa flamejanta,
esbrava ton delit, lluya febrosa,
y los rius y los mars á la vegada
de ta sanch ara s' inflen generosa.

Mes ay! Deu ho volgué! gentil palmera
altiva ahir la testa rumbejares
que avuy d' espines mostras coronada;
los furs y llibertats que reyna 't feren
be t' han costat y n' han sigut de cares!
que ab sanch teva y no ab tinta s' escrigueren.

Adeu! la mort son bes al front m' estampa,
mos braços sento que ab los seus s' encreuen...
Adeu, Pàtria del cor. Que tens encara
sanch de les hosts del Pirineu baxades
vaig á dilshi á n' al cel per si no ho creuen
als Clarís, als Pallars y á ne 'ls Moncades.

SALVADOR BOVÉ Y SALVADOR.

11 de Setembre, 1892.

QUI NO 'T CONEGA QUE 'T COMPRE

RONDA

Anava un pobre home á fira á vendre un ruch, y l'menava ab tant descuyt, sense girarse endarrera, tenintlo pe'l ronsal, que un parell d'estudiants que l'vegeren concebiren la idea de robarli, sense que ell ho coneugués.

Lo pensament, com se veu, era atrevit. Lo posaren en planta, y un dels dos escometé al home del ruch, li doná l' bon dia y trabaren conversa; per que, segons l'estudiant, ell també anava á fira, y tenia un gran plaher de trobar companyia.

Entre tant, lo segon estudiant se posava al costat del ruch, li treya las morrallas, y se las posava ell, ab tanta lleugeresa y primor, que l' bon home no s' adoná de res.

Lo qui havia donat conversa al pagés tingué escusa pera separarse del seu company de camí, prometentli que ja l' atraparía; retrocedí y s' ampará del burro que, al veures desfet, s' havia posat á espellinar alguns brins d' herba dels mārgens del camí.

Entre tant lo bon pagés anava caminant y tirant del ronsal, semblantli que l' ruch anava sufrint distraccions molt sovint; de sobte, ni à crits ni à estiragassadas pogué tréurel del camí, y al girarse per donarnhi algun grā jquina no fou sa sorpresa, veient que lo que menava era un estudiant!

—Jesús, María, Josephl...

—Germá, li digué l' estudiant agenollantse, compadiuvs de ma sort y preguéu á Deu per mi. Set anys ha que per càstich de mos pecats, Nostre Senyor me condempná á ésser burro, á fi de punirme en aquest mon y guanyar la salvació eterna.

«Avuy complexen, dia per dia y hora per hora, los set anys de ma penitencia. Vos demano perdó per tot lo que 'us he pogut fer sufrir servintvos, y 'us prech que 'm donéu comiat per anar á servir á Deu en lo fons d' un claustre...»

Lo bon home anava comprendent, en mitx de sa sor-

presa, tota la trascendencia de lo que estava veient; axis es que, després d' alguns moments de silenci plens d' angunia per una part y altra, replicá:

—Bon Deu y Senyor! ¡Jesús! Qui ho havia de dir, lo meu ruch! Alçauvos ja, infeliç pèrador (com hem dit, l' estudiant s' havia postrat als peus del seu supost amo) y perdoneume vos los molts mās ratos que us dech haver fet passar: ¿Qué voliau que fés? Jo pensava tenir un ruch, y tenía... ¡Ave Maria Puríssima! Anéu en nom de Deu!

L' estudiant no s' ho feu dir dos cops; se llevá las morrallas, y, després de mil acataments y senyals de sumisió y respecte, se'n torná pe'l mateix camí que havia vingut, dexant al pobre pagés aturdit, espasmat, sense saber que fer, ab lo ronsal á la mā dreta y las morrallas á la esquerra:

A la fi, se decidí per arribar a fira y comprar un altre ruch; ell que ja complava fer un bon negoci venent lo seu y adquirintne un altre, ara's vaya atrapat, ab obligació de deixar còrrer lo preu que li havia costat de compra lo... pobre estudiant. Y no podria ésser que, al comprar un altre ruch, comprás algun desventurat penitent?

—Qui sab? mormolaya, y aquell dubte l' omplia de neguit, molt mes que la pérdua que acabava de sufrir.

Ab aquestas y altres cavilacions arribá a fira. Després d' alguns moments de repòs, se decidí per anar á firarse de ruch, si'n trobava algún que li fes pena.

Tot anant inspeccionant lo bestiar, quedá parat, contemplant un burro que, entremix dels altres, esfava esperant que algú li posés dita.

Era lo mateix estudiant, es a dir, lo mateix burro que's convertí pe'l camí estudiant, ó millor dit, lo mateix estudiant que, tal vegada á causa de sos pecats, havia tornat a convertir-se en ruch com era abans.

Tot era d' ell, es a dir, del ruch estudiant; lo pel, las orellas, la mirada, lo posat, tot.

Al regonéxl lo bon pagés s' hi acostá y li sembla que l' ruch ab la mirada li suplicava que se'l ne dugués; en son esguart hi havia alguna cosa com si demandés pietat.

Tot ho comprengué; lo desgraciat estudiant, es a dir lo ruch, volia anar ab ell, per que suposava que tindría millor tracte ab qui li sabia la vida y desgracias. Ja ho comprengué l' bon home, però ¿qui te cor de comprar una bestia que se sab de cert que es persona?

Per aquestas y altres rahons fàcils de comprender, lo bon pagés s' acostá mes a la vora del ruch, y ab veu sossegada li digué:

—Pobret! Qui no 't coneja que 't compre.

Los que ho sentiren volgueren saber per que ho deya, y allavors lo bon home s' vegé obligat a comptarho, que no ho volia fer de cap de las maneras.

Ja's pot suposar si fou celebrada aquella feta, y si correria de boca en boca quan avuy dia es una sentencia popular y acceptada per tot Catalunya.

SEBASTIÀ FARNÈS.

MOVIMENT REGIONALISTA

No son pas per desanimar als regionalistes de Reus los resultats de las eleccions pera diputats provincials. En la ciutat obtingué 1236 vots lo candidat regionalista, alguns mes que 'l candidat conservador, D. Carles Roig. No ha guanyat la batalla en la darrera jornada, però los vots obtinguts demostran com creix y's propaga la idea catalanista en la industriosa capital del Camp. Heus aquí lo que 'n diu *Lo Somament* de Reus:

«Lo candidat regionalista D. Anton Serra y Pamies ha obtingut un verdader triomf en aquesta ciutat. Lo número de vots que ha alcançat nostre candidat nos alenta y nos anima pera acudir á totas las lluytas electorals que 's presenten.

La propaganda feta per *Lo Somament*, la campanya administrativa que 'ls regidors regionalistes han sostenit en lo Municipi, han donat forces á nostra agrupació, y ha crescut nostre coratge al veure que un caïque, un home que mes de vint anys fa eleccions, ha obtingut menos vots que 'l candidat regionalista en aquesta ciutat.

Regoneguts donám las gracies als electors que votaren nostre candidat y esperám un'altra ocasió pera demostrar nostre agrahiment.»

Felicitám als catalanistas reusencs per sos patriòtichs esforços.

En *El Bajo Ampurdán*, periódich que 's publica á Sant Feliu de Guixols, hi llegim una llarga ressenya del discurs que, lo dia 7 del corrent, pronunciá lo diputat á Corts D. Joseph M. Vallés y Ribot en lo saló Torrent d' aquella vila.

En aquesta ressenya hi trobám: «Ab abundant acoxi d' arguments, combaté la imposició del idioma castellá á totas las regions que tenen idioma ó dialecte propi.»

Es llàstima que aquells arguments del Sr. Vallés no tinguessen prou pes pera convéncer als redactors de *El Bajo Ampurdán*, que continuan escrivint son periódich en la llengua imposta, á pesar d' ésser echo d' una de las comarcas mes catalanas del Principat.

Telegrafian de Berlin á un diari francés lo dia 11 de Setembre;

«Los días d' autonomía de Hamburg son comptats. La intervenció del Consell Federal es reclamada ab la escusa de deslliurar als hamburguesos d' un govern inepte. No se sab dissimular la intenció de preparar la anexió de la ciutat hanseática. Se diu á qui vol sentirlo que 'ls interessos particulars d' Hamburg, lo mateix que l' interés general del Imperi, exiguen la prompta restricció de la autonomía d' aquella ciutat. Hi ha lo propósit de pendrelí no sols la policia sanitaria, sinó també la policia y la administració locals.

Provisionalment se li deixarà l' administració finançiera y aduanera, la instrucció pública y la justícia. Naturalment, es la Prussia la que exercirà aquesta tutela que, en las actuals circumstancies te las mes grans provabilitats d' ésser votada pe 'l Consell Federal.»

Com se veu, la Prussia continua sa política d' absorció sobre 'ls petits Estats alemanys, sense que aquests oferescan resistencia, intimidads com estan pe 'l papo extranjer.

Tot fa preveure que la fi de la hegemonía prussiana serà deguda á un empaig d' unitat.

Lo dia 8 del corrent se celebrá á Tremp la solemne inauguració de la Exposició Agrícola.

Pronunciá en aquell acte un preciós discurs l' Excelentíssim é Ilm. Sr. Cassanyas, Bisbe de la Seu, ple de conceptes profons, filosófich y eloquient. Prová que la Iglesia al protegir, presidir y assistir á n'aquests actes que semblan ajens á sa missió, está en son verdader terreno. Feu historia, demostrant com la Iglesia no ha sigut mai enemiga del verdader progrés, sinó que al contrari, abans, ara y sempre ha anat al davant ab los avances científichs y artístichs. Los aplaudiments y aclamacions del ilustrat auditori provaren á S. E. Ilustríssima la satisfacció y entusiasme de sos ohents.

Lo Sr. Delegat del Governador de Lleyda, D. Narcís Vidal, llegí una correcta peroració en la qual manifestava son goig al presidir tan solemne acte, y felicitava als iniciadors del Certamen y á tot lo pays per sa activitat y son patriotisme.

Però la nota verdaderament catalanista y per lo tant patriòtica, fou lo discurs del President del Jurat de la Exposició. Dexém la paraula al correspolson del *Diario de Lérida*:

«S' axecá tot seguit l' eruditissim literat, l' insigne publicista, l' ardorós patriota y catalanista, ilustre senyor D. Silví Thos y Codina, President del Jurat de la Exposició. Parlá en catalá, però ab aqueix catalá elegant, clàssich, encisador, que es la gloria de nostra llengua y enveja de las extranyas. ¿Que diré del seu discurs? Eloquència, patriotisme, frases inimitables, correcta declamació, en si un preciós enfilay de brillants que arrebassá al públich.»

L' acte terminá ab un discurs del Sr. D. Lluís de Cuenca, ple d' erudició y de bon gust.

Nos felicitám de la nota catalanista que doná al acte nostre bon amich, lo Sr. Thos, nota que 'l públich de Tremp, com tot lo poble catalá, troba en armonia ab los sentiments del públich que assisteix á festas consemblants.

Notable fou la sessió necrològica que organisada per sa Secció de Propaganda, celebrá lo Foment Catalanista, lo diumenge prop passat en remembrança del 11 de Setembre de 1714 y en commemoració de tots los martires de las llibertats catalanas.

Lo saló de la esmentada associació s' havia adornat

severament baix la direcció de D. Miquel Pons, ajudat ab constància per bon nombre de consòcis. En la testera del saló s' hi veia una làpida de marbre ab expressiva dedicatòria, sota negre dosser, que reguardava l' escut de Catalunya cubert de glassa; als costats s' hi veian dues làpidas que recordaven les llibertats perdudes y la esperança d' una futura autonomia. Las demés parts del saló estaven guarnides ab coronas de llores, ab llaços de dol y dels colors nacionals de Catalunya, en mitj de las qual s' hi llegíen los noms dels catalans mes ilustres que donaren sa sanch en defensa dels furs de nostra Patria; entre elles se distingian una preciosa corona contenint lo nom del conseller Casanova, y un artístich conjunt de banderas, palmas y llores voltant una làpida dedicada á la *Coronela*. Acabavan la decoració, los escuts endolats de totes las regions espanyolas que perderen sos furs durant lo regnat de Felip V, y varis escuts y banderas que no tenian altre objecte que acabar de donar un bon conjunt al saló.

La sessió començá llegint lo secretari D. Joseph M.ª Balil, l' adhesió de la *Lliga Regional* de Manresa, y donant compte de que al acte hi assistien representants del *Centre Català*, de la *Lliga de Catalunya*, del *Centre Escolar Catalanista*, de l' *Associació de Propaganda Catalanista*, del *Centre Català Vilafranqui*, del *Centre Català de Sant Andreu de Palomar*, de la *Joventut Federalista*, y de diferents periódichs. De seguida s' alsá D. Lluís Marsans, vice-president del esmentat *Foment*, qui pronunciá lo discurs d' obertura, en lo qual, després de explicar las rahons que havian induhit á la Comissió directiva de la *Secció de Propaganda* á celebrar aquella vetllada necrològica, començá per explicar l' origen del braç popular de las nacions de la Etat mitja, y de la manera com de la ambició del poder reyal ne nasqué l' ideal absolutista. Detallá las rahons que tenian los catalans per no admetre á Felip V, l' entusiasme ab que va ésser rebut per tot Catalunya l' arxiduch Carles d' Austria, y los grans sacrificis que va fer per asseurel al trono espanyol. Recordá los saqueigs, los incendis y los suplicis que las tropas franceses y castellanas executaren, y l' abatiment en que caygueren los catalans per tantas crueltats, fent notar que malgrat á tot axó quedavan encara pobles que defensavan la causa catalana ab heroisme y que entre ells se distingia Barcelona. Detallá alguns dels fets mes heróichs dels defensors d' aquesta ciutat durant lo famós siti que sostingué contra l' exèrcit franch-castellá los anys 1713 y 1714, seu esment de la disposició en que estaven sos defensors de morir abans que subjectarse á esclavitut, relatá alguns dels mes grans fets de la marina catalana y los esforços del indomable marqués del Poal, per portar ajuda á la ciutat bloquejada. Posá de relleu las condicions inhumanas de la guerra que l' de Berwick sostenia per orde dels Borbons de França y Espanya, la superioritat numérica de las forces sitiadoras, y lo

poch contingent que tenia Barcelona per resistir lo terrible assalt del 11 de Setembre. Detallá los principals episodis de la lluya d' aquell dia, la terrible embestida donada per Casanova y Villarroel, que obligà als assaltants á recular fins á las bretxes, la immortal acció del Baluart de Sant Pere, la desesperada defensa del Plà del Palau, y presentá un quadro del aspecte aterrador que la ciutat presentava en aquells moments. Comptá la treva imposta sense consentiment de las autoritats, l' actitud digna dels parlamentaris enviats al duch de Berwick, la negativa d' aquest á escutar proposicions; la desesperació dels barcelonins al veure que sa causa no era atesa y la lluya espantosa que entre la fosca de la nit se renová sense esperança de victoria. Després de explicar l' incendi de Barcelona per orde del generalissim de las dues coronas y de recordar las condiciones de rendició acordadas á la claror de las flamas, esmentá las crueltats ab que Felip V se venjà dels catalans, y fent constar la grandiositat de la protesta de Catalunya contra la usurpació de sos drets, acabá demostrant la justicia de que la Patria Catalana gose de complerta autonomia, y animá á tots los presents á lluytar ab constància per la reivindicació de nostres drets y llibertats.

Després d' haver llegit varias poesias alusivas al dia los Srs. Fuster, Gibert, Mallofré y Vallés, ocupá la tribuna D. Alvar Rubió qui en un curt discurs demostrará l' esperit expansiu que domina en los antichs furs de Catalunya, detallá algunas de las antigas institucions de nostra terra y després de recordar als martres de las llibertats patrias, deduhí una serie de conseqüencies previngudas per la perdua de nostres usatges.

Finalment, D. Joseph Martí y Bech doná las gracies al auditori per haver assistit á la sessió, recordá l' esstat desgraciat d' Espanya durant lo temps de la dinastía austriaca, fent algunas consideracions sobre lo que era l' catalanisme y buscá las rahons en que volen apoyarse sos enemicchs, rebalentlas ab molta llogica. Acabá dirigint sentidas paraulas á la memoria de tots los que havian donat sa sanch per la llibertat de la patria y demandant á tots los presents un tribut de agrahiment per nostres heróichs antecessors.

Entre mitj de la part literaria los Srs. D. C. Ferrer, D. J. Ferrer y D. L. Maymí, interpretaren ab gran sentiment diferentas pecas musicals apropiadas al caràcter de la vetllada.

Tots los que prengueren part en la sessió foren aplaudits fortament per la concurrencia qu' era molt nombrosa, veyentshi entre ella molts persones importants en lo camp regionalista.

* *

Dissapte passat, com anunciarem, se celebrá en lo Circol de la Pau á Sant Feliu de Codinas la vetllada artística y de propaganda catalanista organisada en obsequi d' alguns socis del Centre Català de Sabadell que anavan á visitar Sant Miquel del Fay.

Res hem de dir de la part lírica y musical del programa de la festa, que estigué del tot be, com solen estarho totas las que organisa aquella societat. Per lo que respecta á la part de propaganda, D. Enrich Duran, del Centre Català de Sabadell, feu un hermos discurs qual tema fou la distinció que deu establir entre 'ls castellans en general y 'ls enemichs de Catalunya en particular, brillant peroració que terminá recomenant al auditori que treballás sens treva fins á alcançar la realisació de las aspiracions que's discutiren y s'acordaren en la assamblea catalanista de Manresa, com á medi únic de salvació de nostra idolatrada patria.

La festa resultá espléndida y 'ls aplaudiments no escassejaren, lo qual res te d' extrany, tenint en compte que la vila de Sant Feliu es catalana de soca-arrel, com ja ho prová ab sas nombrosas adhesions al Missatge dirigit á la Reyna Regent per la Lliga de Catalunya.

Al finalizar la vetllada, no obstant, volgueren promoure discussió sobre la oportunitat de la propaganda catalanista, alguns individuos, fills de Castella, creguts tal vegada que alguns serveys que portan prestats al Círcol de la Pau los hi donava dret á imposar sos gustos y sa manera de pensar, poch en armonia ab los gustos y manera de pensar de la immensa majoria del pùblic que assistí á la festa.

Però la discussió no tingué, ni de bon troc, lo carácter agre que revestí un incident semblant ocorregut, no fa molt, en un poble de la Costa, de que 'ns ocuparem oportunament.

CORREU NACIONAL

S' han fet las eleccions de diputats provincials, donant mostra la política madrilenya de tot lo que pot y val. Deyam en una de nostras passadas revistas que en las provincias bascas se presentavan units los conservadors ab los carlins y zorrillistas, unió que escañalitzava als anomenats liberals; donchs l' escàndol ha estat mes gros de lo que poguerem creure de bon principi.

En efecte, no es que 'ls conservadors s' axopluguessen sota la bandera fuerista, lo mateix que 'ls zorrillistas, sinó que 'ls carlins han desertat aquest cop la bandera dels furs, buscant en l' apoyo oficial la representació que devian estar desesperançats d' obtenir en la bandera catòlico-fuerista.

Los convertits no son los conservadors; son los carlins los renegats. Contra la bandera catòlico-fuerista s' ha presentat l' absurda trinitat de carlistas, revolucionaris y conservadors, com pera demostrar á la Basconia lo triple origen del mal que la aclapara, triple origen que, per fortuna, es foraster á la regió.

Los representants de la revolució racionalista, com

los partidaris de la legalitat dels fets consumats, feyan bo de veurels de bracec ab lo tercer factor, lo carlisme, disposit a pactar avuy una engruna de la representació oficial en la Diputació, com pactará demá, si li convé, ab sos companys madrilenys, pera obtener la influencia que cobeja en lo Poder. ¿Que se n' hi dona al madrilenisme de lo que li convé á la ragió? Los carlistas bascongats ja li han perdonat al partit conservador la supressió dels furs, á cambi d' haver apoyat als seus candidats.

Apartém los ulls de tanta miseria. ¿Que mes pot donar de sí la política que 's fa *nacional*, pera prescindir millor de totas las regions que componen la Nació? Mentre tant lo pays continua indiferent á la política, y no sembla sinó que 'l partit carlista estiga desitjós de tastar aquesta indiferència.

Per fi, Sagasta ha pronunciad lo famosíssim discurs, després d'haver fet glatir y sospitar si volta estalviarsel. Lo programa del quefe del fusionisme es una recepta qué ho cura tot. Ningú hi creurá, en sa eficacia, ni ell mateix hi creu; però s' havía de fer un discurs programa, y s' ha sortit del pas.

Los motins y avalots per causa dels impostos van reproduhirse cada dia, ab mes ó menys intensitat, segons lo coratge y pit dels pobles que 'ls promouen. Lo darrer de que parlan los diaris es lo de Orense que comencá com sempre, per una senzilla cridoria de manyaneras, continuá ab la crema dels fielats y barracas de consums, y acabá per imposarse á la força pública.

Devém admirar la candidesa de las autoritats locals d' Orense, dirigint una alocució al poble amotinat, en la que 's diu que no hi ha rahó pera la revolta, tota vegada que no han sofert augment los impostos. ¡Com si no fós rahó suficient lo tenir unes autoritats de aquesta grandaria!

Y no son pas las úniques autoritats que 's prenen en broma la situació precaria del poble espanyol. :Qui no fará com las autoritats d' Orense al contemplar la seràfica tranquilitat del Monstre de la etat present?

JORDI.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Una alarma que afortunadament ha resultat infundada, produví en nostra ciutat l' arribada del vapor «Cabo Peñas» procedent de Marsella, lo dia 12 del corrent, portant á bordo 2014 sachs de blat y 2545 de llinosa.

Un dels carabiners que pujá á bordo del esmentat barco, se sentí al vespre indisposat, atacat de forts vòmits y cólichs. Lo director de sanitat marítima, don Cristofol Parellada, prohibí 'l desembarch del blat y la llinosa, sospitant que 'l primer procedia del Mar Negre, y de Bombay la segona, Creya tothom que s' enterá del succés que 's tractava d' un cas decòlera.

Lo carabiner explicá que sa indisposició no tenia res que veure ab la malaltia que tants estragos está fent en algunes ciutats europeas, y regonegut lo mal entés s' ha alçat la prohibició de desembarch, essent admés à lliure plàtica lo «Cabo Peñas.»

Es d' aplaudir de totas maneras lo bon zel del director de sanitat marítima, Dr. Parellada, encara que resulte un xich exagerat, en be dels interessos generals de la nació y particulars de Barcelona.

Un periódich local dona com á provable la notícia de que l' Excm. Sr. D. Víctor Balaguer dirigirà una nova revista titulada *Pro Patria*, un de quals principals fins serà donar á la estampa los interessants manuscrits y las obras inéditas que existexen en lo Museu-Biblioteca-Balaguer de Vilanova y Geltrú.

Durant la vinenta temporada d' hivern s' extrenarà en lo Teatre Romea un nou drama titulat *Lo Comte Arnau* degut al lloreat poeta dramàtic D. Frederich Soler.

Dintre poch se colocarà en la testera del Consistori Nou de Casa la Ciutat, lo retrato de D. Alfonso XIII y de la Reyna Regent, que, per encàrrec del Sr. Alcalde, ha pintat lo distingit artista D. Francesch Masriera. La tela estarà colocada dintre un magnific march.

Han sigut regaladas per D. Cassimir Girona al Museu municipal de la Historia, dues pistolas del sigeix que foren descubiertas en unas obras fetas darrerament en lo Monastir de Poblet.

Nostre estimat colega de Sant Feliu de Guixols *El Bajo Ampurdán* en son nombre del 41 del corrent reproduueix l' article *Regionalisme* degut á la ploma de nostre estimat company En J. Rivera Cuadrench, que insertarem en la edició del 4 de setembre.

Agrabim la reproducció, principalment per haver deixat l' article esmentat en nostra estimada parla.

Ab motiu del fallo del Jurat en lo Concurs de Societats corals celebrat temps passat á Sabadell, de qual resultat donarem compte en son dia, lo choro *La Llantena* de Tarrassa ha proposat un torneig artistich al *Eco Republicano* de Reus. Aquesta darrera societat accepta la lluya en las següents condicions:

1.ª Lo punt designat pera celebrar-se l' Certámen, serà Vilanova y Geltrú, punt entremitj de Tarrassa y Reus.

2.ª La posta consistirà solsament en los gastos de viatge y demés que ocasione á las societats la permanencia en Vilanova, ab la condició que aquests gastos se calcularán equitativamente, y son import serà dipositat per abduas societats en un establiment de crèdit.

3.ª Cas d' ésser acceptadas aquestas condicions se

concedirà un termini pera proporcionar-se la cantitat necessaria á cada societat.

4.ª La designació dels jurats correspondrà tres per cada Secció y un president, que serà l' autor de la peça del concurs.

5.ª La peça de concurs serà indispensablement *La Primavera*, ja que sobre la interpretació d' ella s' ha originat qüestió. Aximateix, no podrán variar ni 'ls Directors de las Seccions, ni 'ls individuos que las componían quan se celebrá l' Certámen de Sabadell.

La Junta provincial de sanitat de las Baleares ha acordat imposar 24 horas d' observació á totas las procedencias foranas d' aquella província. Lo dimecres passat sortí de Palma, pera reforçar las companyias de carabiners, mes de la mitat de la guarnició d' infanteria y part de la guardia civil; de manera que es un fet lo cordó sanitari establert en aquella illa.

Ha sortit de Tárrega, procedent de nostra ciutat, cap á Tremp y Esterri de Aneu, la comissió d' enginyers militars encarregada de estudiar lo terreno en que han de construirse á la frontera las fortificacions que han de donar seguretat á la línia internacional del Noguera-Pallaresa.

A Esterri de Aneu establirán lo centre d' operacions pera acabar los estudis de camp.

En lo darrer sorteig de la loteria de Madrid han deixat de vendres en las Administracions de Barcelona, 2.290 décims, que representan un valor de 22.900 pessetas.

Sembla que aquesta decadència que's nota en l' afició al joch oficial es deguda al impost de 1 per 100 sobre 'ls premis establert fa cosa d' un parell de mesos. Al menys axis ho creu la premsa local.

Nosaltres desitjám que vaja accentuantse mes y mes aquesta decadència, fins á arribar al punt de tenir que suprimir-se aquesta font d' ingressos del presupòsit de la nació, que es una vergonya y un escarni de la moral.

Llegim en nostre colega de Manresa lo «Setmanari Català:»

«No está encara acabada del tot la huelga dels batreires, no obstant de las gestions practicadas pe l' señor Alcalde; si be queda reduhida á que no volen tornar al treball, al preu en que's paga la feyna, alguns que no tenen teler propi, sinó que treballan á segona mà.»

Un dels objectes preferents, sinó l' únic, de la gran Exposició realisada á Tremp ha sigut, com ja s' diqué des de l' principi, reunir tots los productes de la província de Lleida que ab lo ferro-carril del Noguera-Pallaresa donarán vida á aquella fins ara oblidada y rica comarca de Catalunya. Era natural doncs que ab

motiu de la Exposició de Tremp fes aquell pays una manifestació viva de son desitj y de sa aspiració constant.

Heus aquí lo que ha fet la montanya de Lleyda tra-metent un telégrafo á Madrid dirigit al Excm. Sr. President del Consell de Ministres, que diu axís:

«Reunidas á Tremp, ab motiu de la importantíssima Exposició Agrícola Minera é Industrial, promoguda per la Associació Agrícola industrial y comercial de la Conca de Tremp, mils de persones, trobantshí representadas totes las forces vivas del pays, han acordat dirigir-se al govern de S. M. solicitant la immediata subasta de la línia-férrea del Noguera Pallaresa, indispensable pera salvar á n' questa província de la miseria que l' aclarara, evitar la constant emigració, obrint las fonts de riquesa que atresora la província y donar pa á las masses populars sense treball esperant que l' govern de S. M. atendrá just á la angustiada província de Lleyda.»

«Lluís de Cuenca, President de la Exposició. Ignasi Girona, Jaume Arnalot, Jaume Canut, Joseph Campí, en representació de la Agricultura, ganaderia y mineria.»

No cal dir si desitjám que sian ateses las justas reclamacions d' aquella descuidada regió.

Tenim la satisfacció de poder comunicar á nostres lectors, primer que ningú, que l' apreciat escriptor D. Narcís Oller ha posat lo punt final á sa interessant novela *La Febre d' or*.

Los amateurs esperan ab' ànsia l' aparició d' aquest darrer volüm, que suposan serà joch de pocas taules, tan prompte retorné lo Sr. Oller d' estiuejar.

L' arquitecte de la Catedral de Leon D. Joan B. Lázaro, ha remés sis caxas plenes de modelos de las mes notables escultúras que existexen en aquella basílica, pera que figuren en la Exposició de Reproduccions Artísticas y després en lo Museu municipal de Reproduccions.

CRONICA RELIGIOSA

Una vegada mes ha demostrat lo Papa lo seu amor á María Santíssima y la confiança absoluta é ilimitada que te en la devoció del SSm. Rosari. Una nova Encíclica acaba de publicar *De Rosario Mariali* que es un cantic de alabanza á María, una instrucció complerta y sólida sobre la devoció mes excellent de quantas ne practica l' poble cristiá en honor de la Mare de Deu, y una exhortació fervorosa á tots los fiels, á sí de que prengan ab mes empenyo la devoció del Rosari y torne altre volta á ser la pregaria principal de las familiias cristianas.

Recorda l' Sant Pare la proximitat del mes de oc-

tubre dedicat á María Santíssima del Roser, confirma y ratifica totes las gracies é indulgencias concedidas á tan piados exercici, y acaba son admirable document cantant una especie de hymne á la Reyna dels Angels baix lo títol del Rosari.

Exa insistencia de Lleó XIII ha de fer entendre á certs catòlichs que prenen lo Rosari com una devoció de quatre donas, quanta y quan gran es la importància que en la vida cristiana te la práctica de la devoció inspirada per la matexa Verge al Pare Sant Domingo.

.....

Lo Congrés catòlic de Maguncia ha tingut l' èxit assombrós dels precedents, y encara que no s' hi sent la veu del Windthorst, no obstant, com feya notar un orador, lo seu esperit alejava sobre la gran Assamblea.

Tots los periódichs alemanys que s' ocupan del resultat del Congrés de Maguncia, están unánims en regonéixer que l' Centre catòlic conserva tot lo seu vigor y disciplina, y que es lo partit parlamentari que pot fer caure la balança allá hont ell vullga. La *Gaceta de l' Alemania del Nort*, fent resaltar la perfecta concordia dels reunits de Maguncia, diu que l' Centre es un partit ab lo qual han de comptar tols los altres partits.

.....

Lo *Pays de Liege* anuncia que aquest hivern se van á organizar en tot Bèlgica associacions obreras de gent del camp per impedir la propaganda socialista entre la classe rural.

.....

Lo dia de la Nativitat de Nostra Senyora, ab lo ceremonial de costum se llegiren, davant de Sa Santitat, los Decrets de la Sagrada Congregació de Ritus, declarant que 's pot procedir ab seguritat á la beatificació del venerable Baldinucci, sacerdot de la Compania de Jesús, y del venerable Bianchi barnabita, y aprovant com á verdaders los miracles atribuïts al venerable Leopold de la Gaiche.

.....

Ha mort l' arquebisbe de Olmutz, en Moravia, Cardenal Frederich de Furstenberg. Era del any 12 y fou creat cardenal lo dia 12 de maig de 1879. Es una dolosa pèrdua per l' Episcopat de Austria-Hungria. Ha deixat tota sa fortuna als pobres.

.....

Lo Congrés de catòlichs á Linz (Austria) ha sigut brillantíssim tant per l' assistencia com per la importància dels discursos y de las resolucions presas. Lo telégrafo enviat al Papa es afectuosissim.

.....

Una comissió de ministres protestants inglesos que fan la propaganda á Italia, acaban de redactar l' informe de una visita de inspecció, en lo qual regonexen que l' poble italiá es refractari á la propaganda protestant, que 'ls ministres evangèlics no tenen cap autoritat personal ni cap influència en los districtes

que tenen encomanats y que las *nou décimas* dels que's diuen convertits no ho son sinó per pura especulació.

En la Vila de la Roche-sur-Yon (França) s' acaba de celebrar lo 25.e Congrés de la Associació catòlica de obrers de França, enviant al començar les sessions un hermós Missatge de adhesió al Papa.

Lo cardenal Taschereau ha publicat una pastoral demanant á las autoritats del Canadá, que posen remey á la invasió crexent de las publicacions pornogràficas que 'ls venen de França. Lo respectable Prelat diu que si ara las autoritats prenen providencias contra 'l cólera, mes convé que vigilen per no deixar entrar la pestilència moral.

LLIBRES REBUTS

Aygo-forts, per Gabriel Maura.—Palma. Llibreria de J. Tous, editor.—MDCCCXCHI.

Forma un volúm enquadernat en tela ab 17 per 11 de 189 pàgines.

Per motius y circumstancies de que 'l lector no n' ha de fer res, l' últim redactor de LA VEU DE CATALUNYA oficiá de crítich. Y lo pitjor del cás es que no compta ab las qualitats del home que conèixer profón de la Literatura, ab intuició estética no comú y ab la seguretat de observació que aquestas dots li proporcionan judica de la bona ó mala cara, de la gent del Parnàs y de la dolçor ó aspresa de las suas obres.

Dissimule 'l lector y ajupe sobre tot las espal·lars la gent de lletras que haja cayut ó haja de caure baix una censura tan poch garantida.

Acaten ells, los uns la mala moneda que se 'ls dona, y 'ls altres la medalla que se 'ls posa, com acato jo pacientment la càrrega que duch á sobre; que si 'm mancan las dots del crítich no han de mancarme la discreció y la imparcialitat que á falta de la conciencia del meu valer me donan la meytat de la feyna feta.

En Gabriel Maura, segons las notícies que 'n tenim, es una personalitat indisputada é indiscretible dintre 'l modern renaxement de la literatura mallorquina. Com á poeta y com á prosista s' ha fet una reputació á pesar de no ésser nombrosas las obres que fins avuy ha donat á la estampa.

En *Aygo-Forts*, llibre molt elegant, s' hi contenen set quadros de costums, la majoria escrits ja de temps y que ara han sigut recopilats, pera formar lo segon tomo de la *Nueva Biblioteca Balear*. En ells se revela la potència de una imaginació tan viva com humorística, posada al servei de una ploma, que campeja ab tota la destresa y la soltura que sab comunicarli l' escriptor que coneix y domina 'l llenguatje, fins en las suas mes recònditas sinuositats. Y no obstant, En Maura es taxat, mes per la forma que pe 'l fondo de las seves produccions, com á descuydat y poch cult.

Dotat en alt grau de un esperit satírich, moltes voltas mes caricaturesch que costumbrista, s' eleva fàcilment á la pintura dels defectes de la societat que descriu, mentres li resultan sinó de gestació laboriosa, los trallats fidels del natural, hont no puga clavar lo fibló de la burla càustica que brolla èxpontànea del seu ingenio, quan menys faltats del interès que ha de palpitarr sempre en la descripció de costums locals. Aquí està la flaca d' En Maura, però enteném que mes que defecte del escriptor es del gènero que conreua. Hi ha que atendre que 'l quadro de costums es una moderna y reduïda forma de la novel·la, classe de calitat inferior dintre la literatura, y que emmotllant en lo realista de lo que expressa, si vol respondre al nom ab que ha sigut batejat, té de transcriure escenes, tipos, relacions y fets, que si no gosan per si sols de vida y moviment propis, inútilment intentarà ferlos viure 'l costumbrista.

Per aquestas causes dona bons fruyts lo talent d' observació, lo tresor de gracia y de agudesa vessat á doll en *Donya Juanita* y en *Un frach y son*, en cambi, profusos y decayguts, sens que manquen per çó de valor literari *Escola práctica* y fins *Ses peparrines* y tot. En la primera, particularment, està inimitable manejan la sàtira, y no 'n desdiu pas tampoch en lo segon.

Un altre n' hi ha també d' aquests quadrets ben digne d' esment y en ell lo trobaríam poch original si poguéssem fer tal retret ab molta justícia, en aquesta mena de produccions. Nos referim á *Ses casetas* quin mestre Felip porta ben be una propera retiransa ab el *Don Braulio* d' En Larra.

En *Aygo-Forts* se saborejan las qualitats del bon escripto, y sobre tot l' agudesa, lo sabor local molt pujat que respira, fent conèixer lo carácter de la gent de la classe mitja mallorquina, que es mes semblant al de la nostra del que molts podrían creure. Tot axó, junt ab lo color descriptiu que no s' hi troba mai á menys, abrillanta la obra, fins á obscurir las lleugeres faltas de que pot adoléixer, y que, repetím, son mes fillas del gènero literari á que aquesta pertany, que del autor. En tant es axis, que triat l' argument, escullida la costüm y 'ls personatges que la desenrotllan, que aquí estriban las dificultats, coloquèulos en un escenari que no sia esquit, en que pugan actuar y manejarshi ab la llibertat que son modo de ser requerescs y descuydeu allavors, que En Maura es capac de decorar tan hermosament aquest y de ensenyar á aquells la llissó ab una veritat tan assombrosa, de imprimirlohi tanta gracia, que no ho dubtàu, vos veuréu obligats á picar de mans si assistiu á la representació, encara que siau dels impossibles que en lo teatre no aplaudexen may.

Ab axó queda dit que qui compre 'l llibre no ha de arrepentirs'en.

P. FATJÓ.